

DE KRACHT VAN DE MYTHE LEEFT

Beeldende kunst en mythe koesteren elkaars nabijheid. Niet alleen omdat mythen een onuitputtelijke bron van artistieke motieven voor afbeeldingen en muzikale composities aanreiken, maar omdat ze dezelfde associatieve logica van het beeldrijm delen. De zelfstandige kennisvorm van mythe en kunst zit sinds het begin van het moderne tijdperk in een verdomhoekje. Het moderne denken ving aan in de wetenschapsrevolutie die in de Renaissance in gang werd gezet. Toen kreeg de rationele logica de voorrang boven de beeldlogica. De objectieve analyse verdrong het beeldrijm. De mythe die eerder een eigen kennisstatuut had, werd afgedaan als een gepasseerd voorstadium van wetenschap. De vertrouwde kompaan van de mythe, de beeldende kunst, die voorheen ook algemeen gedeelde kennis overdroeg, kreeg de status van puur subjectieve expressie. Zo zijn de taken tegenwoordig nog steeds verdeeld: de wetenschap levert objectieve feiten, terwijl de kunstenaar louter subjectieve 'artists impressions' biedt. Deze moderne taakverdeling is dringend aan herziening toe.

De mythe is weliswaar naar het tweede plan verdrongen, maar ze is nog springlevend. Ze voorziet in een onuitroeibare menselijke behoefte. De mythe maakt de wereld herbergzaam, terwijl de wetenschap de natuur eerder beheersbaar en controleerbaar maakt. We kunnen niet zonder mythische aarding en de kunst wijst daarbij de weg. De mythe is uit het wetenschappelijke kennisdomein verdreven, maar heeft een wijkplaats gevonden in de kunst, in de media, in films en games. Tegenwoordig wordt de wereld geteisterd door de kwalijke gevolgen van een doorgeslagen controledrift en objectiviteit. Klimaatverandering en pandemie eisen hun tol. Mythische verhalen draaien op volle toeren, maar door eeuwenlange verwaarlozing van de eigen logica van de mythe nemen ze vaak de vorm aan van epische samenzweringstheorieën. Daar schiet de beeldende kunst die wortelt in de mythe te hulp.

De beeldende kunst brengt opnieuw de mythe in stelling, maar nu met een zelfreinigend vermogen. De mythe wordt in artistiek onderzoek geactualiseerd volgens haar eigen logica en zodoende herijkt. De artistiek verwerkte mythe stelt ons in staat om creatief het hoofd te bieden aan het springtij van de doorgeslagen moderniteit, met zijn gezondheids- en klimaatproblemen. De stichting 4ArtAlways zet het werk voort van een pionier in de kunst van de mythe: JANNEL. De stichting heeft als motto "DE KRACHT VAN DE MYTHE LEEFT" en ze heeft als missie om de wisselwerking tussen mythe en beeldende kunst opnieuw vruchtbaar te maken binnen ons wetenschappelijke wereldbeeld. Ze doet dat door het organiseren van culturele activiteiten in de Euregio, zoals manifestaties, lezingen en tentoonstellingen. Bovendien wil de stichting talentvolle jonge kunstenaars stimuleren om de door JANNEL gewezen weg te volgen en zich te bekwamen op het raakvlak van mythe en kunst.

Petran Kockelkoren, emeritus hoogleraar kunst-techniek en filosofie

Universiteit Twente